

GOVOR POVODOM 25 GODINA SINDIKATA

Ambijent u kojem smo nastali

Naš je Sindikat nastao i odrastao istovremeno s našom državom. Zajedno s njom udaljavali smo se od jednog svijeta kojeg više nismo željeli i gradili drugi, ispunjen nadom, novim idejama ali i velikim iluzijama.

Osnivanje Sindikata zapravo je započelo inicijativnim sastankom još 16. listopada 1989. na IRB-u.

Sve je počelo u doba kada se nismo mogli nauživati riječi hrvatska, sloboda i nezavisnost, i kada su te riječi imali značenje. Znali smo tada što radimo. A radili smo na tome i prije nego je srušen Berlinski zid.

Stvarajući sebe stvarali smo i dio društva oko sebe.

Bilo je to rizično doba, ali bez puno straha. Veselo, a naslućivala se tragedija. Optimistično onoliko koliko je danas sve depresivno. Bilo je to doba odricanja onoliko koliko danas svatko gleda sebe. Bilo je povjerenja onoliko koliko danas ima nepovjerenja.

Sjećam se jasno – sve je pupalo iako je bila zima.

Hrvati su se tada vraćali u svoju zemlju, danas iz nje odlaze. Govorili smo o sebi kao o ekonomskom čudu, a danas gledamo u čudu sa začelja europskih zemalja.

25 godina nakon rođenja države i našeg Sindikata uočavamo depresivni obrat jednog društva, jednog naroda, jednog mentalnog stanja.

Put Sindikata drugačiji od naše države

U svom je odrastanju naš Sindikat išao suprotnim putem od naše države.

Mi smo godinama štedjeli i uštedjeli dok se u državi trošilo šakom i kapom na svim razinama.

Mi smo uvećali svoju imovinu dok je politika umanjila bogatstvo naroda.

Kod nas se unutar organizacije sve mjerilo radom dok su u državi bujale privilegije. Kod nas niti jedan pojedinac nije mogao biti iznad naših pravila dok su u zemlji mnogi bili iznad zakona i Ustava.

Mi smo sebe homogenizirali unutar njom demokratičnošću i jednakim tretmanom za svakoga dok je politika zemlju dijelila nepravdama.

U Sindikatu dvadeset i pet godina nema niti jedne mrlje u poslovanju dok su u zemlji afere nebrojene i nepopamtive.

Devet i pol tisuća naših članova zna i vidi da je njihova dobrovoljno uplaćena članarina u odgovornijoj upotrebi nego porez koji su državi obavezni plaćati.

Potkopavanje sindikata

I nismo mi takvi jedini. Rekli smo prošli puta da su sindikati čestitiji dio društva. Nije se ništa promijenilo. Niti pet godina poslije nema lopovluka u sindikatima. To znači da zapravo nema lopovluka u narodu.

Slika sindikata nije takva kakvu zaslužuju. Neki mediji, koji su oruđe krupnog kapitala, sustavno blate radnike i njihove organizacije. Do koje mjere to ide najbolje pokazuje slučaj naše kolegice, bivše

predsjednice SSSH-a, koju su raščetvorili zbog navodne kupnje sunčanih naočala na račun sindikalne kartice. Kada ju je Vrhovni sud oslobodio od optužbe niti jedan medij o tome nije izvijestio javnost. Kolegica je nepovratno iskompromitirana. Drugi slučaj, indikativan za ocjenu mentalnog zdravlja Hrvatske, je zgrada u kojoj se trenutno nalazite. Jedan je to sjajan primjer odgovorne upotrebe kolektivnih sredstava, višegodišnjeg odricanja i štednje, promišljene poslovne politike, gradnje u vrijeme krize, kada je to najbolje za sve, pametnog ulaganja.

Naša je zgrada, međutim, stalni predmet izivljavanja privatnog dijela krupne medijske industrije, s nevjerojatnim objedama: „odakle im novci“, „zašto grade u krizi“, „propali su“, „više nemaju za štrajk“, „gdje su novci od sindikalnog doma“, „provode outsourcing, a to Vladi ne dopuštaju“ itd. itd.

Što bedastije to učestalije. Kao na karnevalu. Ono što je dobro zapravo je loše u medijskoj dvorani iskrivljenih ogledala.

Zašto toliki bijes? Naši su rezultati negacija neoliberalne dogme o tome kako je uspješno samo ono što je privatno, a javno, državno ili kolektivno to ne može biti. Evo ljudi, vidite da može. A vidjet ćete još.

O ovome govorimo kao o nečemu što stalno prati naš rad svih ovih godina i protiv čega se sizifovski borimo. Netko će možda reći: vi ste ipak uspjeli u Hrvatskoj preživjeti vašu uspješnost. Ništa vam se nije dogodilo.

Ali nije baš tako. Plaćamo visoku cijenu. Dio zaposlenika zna povjerovati u neistine. Glasuju nogama, kao što reče Žarko Puhovski, ali tako glasuju i mladi obrazovani ljudi kada odlaze iz zemlje zbog iskrivljenog sustava vrijednosti.

Medijske slobode i „slobode“

Svi smo davne 1989. i 1990. godine vjerovali u slobodne medije koji informiraju i, pazite naivnosti, prosvjećuju čitatelje. Nismo znali za neslobodnog novinara u raljama tzv. slobodnog medija. Danas znamo da je krupni kapital ugrozio slobode novinara više nego što to može politika. Isti je ogromna opasnost i za akademske slobode, autonomiju sveučilišta te širi javni interes. Nismo razlikovali niti pravo na medijsku torturu od prava na kritiku kao oblike slobode medija.

Mediji nisu u rukama radnih ljudi pa niti slika o sindikatima ne može biti dobra, baš kao što to nije niti slika o javnom sektoru. Ispada da baš ništa nije dobro na sveučilištu, u znanosti, u obrazovanju.

Nedavno je naš počasni član dr. Antun Vujić sjajno govorio o medijskoj kolonizaciji društva i politike. Ispada da su mediji jedina svrha političkog života.

Doprinos potkopavanju sindikata daje i politika, umrežena u interesima i ideologijama imućne manjine. Nećemo nikada zaboraviti brutalne prijetnje Linića i izjave Milanovića o nama, štrajku i sindikatima. To nećemo niti onda kada budemo slavili 100. godišnjicu.

Ja ću se tada toga prisjetiti – s obzirom na mogu dugovječnost, kao što reče premijer.

Slobodno organiziranje i demokracija

Godinama smo slušali o nemoći sindikata. A onda preokret. Počele su optužbe zbog navodno visokih prava zaposlenika i predobrih kolektivnih ugovora.

Zanimljivo, dobre ugovore su sklapali slabi sindikati.

Danas pak o sindikatima govore da su previše jaki pa su „prepreka razvoju“.

Sindikati valjda trebaju stalno pristajati na smanjenje plaća radi „izlaska iz krize“. Međutim, isto su to od nas tražili

godinama prije krize, tada pak radi „rasterećenja gospodarstva“.

Dakle, ne radi se o ekonomskom imperativu već o ideologiji. Sindikati su čak i pristajali na razna odricanja, u naivnoj vjeri da će to nekome pomoći. Ali što su se više odricali to se više od njih tražilo. Da sindikata nema rezanju nikad kraja.

12 mladih ljudi osnovalo je ovaj Sindikat s namjerom da uspostavi cijenu rada u znanosti i visokom obrazovanju. Ona nije trebala komunistima, ali nismo niti slutili da u tržišnoj ekonomiji neće trebati niti kapitalistima. Tako se iz redova neoliberalnih zelota šalju ovih dana poruke da sindikate treba ukinuti. Takav prijedlog uskraćuje građanima pravo da se bore putem svojih sindikata za svoja prava. Uskraćuje ljudsko pravo na slobodno organiziranje.

Krugman nas upozorava da će krupni kapital uvijek naginjati reduciranju demokratskih prava građana sve do redukcije same demokracije ako se i kada se demokratski instituti pojave kao prepreka zgrtanju profita.

Nasilje nad vladavinom prava od strane Vlade RH, slabljenje kolektivnog pregovaranja, ne samo u RH, hrvatski su doprinos toj tvrdnji.

Krupni kapital demokraciju tek podnosi, a u biti priželjkuje kinesku varijantu.

U demokraciji on svoje ciljeve ostvaruje na štetu većine građana kupnjom politike i medijskom manipulacijom.

Suprotnost kapitalizmu nije socijalizam, kao što reče Michael Moore, već upravo jačanje demokracije i svih njenih institucija.

Rat protiv slabijih

25 godina ova zemlja gomila privilegije. Cijena je plaćena zaostajanjem obrazovanja i znanosti. Međutim, prva mjera sadašnje vlasti bila je obračun sa

znanstvenicima, učiteljima i ostalim uglavnom potplaćenim javnim službenicima. Obračun s produktivnim radom. Umjesto pravih reformi bavili su se godinu dana božićnicama i regresima. One stvarne i ozbiljne reforme nisu započeli jer bi naštetili svojim stranačkim i osobnim interesima. Danas za to optužuju sindikate.

Promašaji ekonomske politike i izostanak perspektive

Sve što smo kao sindikati dobrovoljno dali svih ovih godina i sve ono što su nam oteli nije dalo pozitivnog učinka na stanje u gospodarstvu, baš kao što smo i predvidjeli.

Smanjenjem primanja za dvadesetak posto smanjili su raspoloživi dohodak radnika za puno više postotaka jer ljudima dio plaće odlazi na vraćanje kredita. Drastičnim smanjenjem raspoloživog dohotka za 250 tisuća radnika smanjili su agregatnu potražnju, a uz povećanje cijene struje i poreza, na što stalno upozorava Ljubo Jurčić, zakočili su proizvodnju. Rezultat je poznat.

U zadnjih pet godina u našem Sindikatu je porastao interes za ekonomska pitanja. U njima tražimo odgovor na sve nevolje naših članova i svih građana.

Ozbiljna ekonomska struka zna zašto nema rasta, zašto se smanjuju sredstva za obrazovanje i znanost, zašto se mladi ljudi iseljavaju. Međutim, konfuziju stvara skupina ekonomista, koja dominira medijskim prostorom, ne slučajno, i koja javni dug i deficit tretira kao ciljeve ekonomske politike. Stvaraju neistinitu sliku da rasta proizvodnje i zaposlenosti nema jer nije smanjen javni dug i deficit, jer nije bilo dovoljno rezanja.

Obrnuto, baš zato što se politika slijepo bavi javnim dugom i deficitom, i što se bavila rezanjem sve ovo vrijeme, osujetila je rast i zapošljavanje. Pothlađeni organizam još je hladila. Zato sve stoji.

Objektivna ekonomska struka zna da je takva politiku u službi financijskog kapitala i kreditora, domaćih i svjetskih. To su oni, kojima su gubitke pokrili porezni obveznici, a profite su si uzeli sami. Vraćanje dugova važnije je od zapošljavanja ljudi.

Unatoč svemu neki se i dalje usude tražiti rezanja. Ne tiče ih se što su primanja u javnim službama pala daleko više nego što je pao BDP, a raspoloživi dohodak građana negdje još i duplo.

Građanima se ne objašnjava da se tu više ne radi o nekoj korisnoj štednji, već o pogubnoj politici stezanja čiji je rezultat šest godina propadanja, a s takvom politikom još najmanje toliko.

Građani nisu upoznati da sve ono što je dobro za Njemačku ne mora biti dobro za hrvatsku ekonomiju. Nijemci se ne iseljavaju u Hrvatsku. Obrnuto je. I zato Hrvatska ne može čekati. Usudit ću se reći da su posljedice njemačkog ekonomskog dogmatizma po veliki broj zemalja takve da ne zaslužuju nagradu na našem sveučilištu.

Nekritičko promišljanje naše domaće stvarnosti pretvara Hrvatsku u provinciju, koja je izvan svoga vremena, svoga prostora i svojih interesa, koja kasni upravo tih 25 naših godina. Eho neoliberalnih vrijednosti iz devedesetih pretvara Hrvatsku u zemlju koja trči i kaska za svojim starateljima, koja gubi instrumente suvereniteta i makroekonomske politike te se svodi na provoditelja tuđih recepata.

Europska unija

Plavo žute boje našeg sindikata izabrane su u vrijeme osnutka Sindikata jer su to boje Europske unije. Danas, međutim, ne možemo reći da su se naši snovi ostvarili. Jer to više nije ista zajednica kao kada smo o njoj sanjali. Heterogeni interesi velikih zemalja, njihova dominacija u interesu

nacionalnih kapitala, razgradnja socijalne države, stagnacija i mrcvarenje cijelih naroda, egoizam naspram solidarnosti, demontiranje mehanizama za vođenje makroekonomske politike...

U tako neizvjesnim okolnostima Hrvatska mora gledati svoja posla. Čini nam se da kao društvo ne znamo čak niti to što su naša posla, a kamoli da smo ih u stanju provesti.

Kamo i kako dalje

Imperativ je naš okrenuti se k sebi, očuvati dio suvereniteta, ne uletjeti u nekonsolidirani sustav monetarne unije i započeti široki socijalni i politički dijalog u zemlji, mobilizirati sve potencijale i ukloniti osobe koje su prepreka društvenom konsenzusu.

Mi vjerujemo da Hrvatska može. Nismo mali. Sjetimo se Dubrovačke Republike. Svega 10 tisuća stanovnika, a toliko mudrosti.

I na koncu, zadnje i najvažnije, u središte staviti obrazovanje i znanost. Ne samo financiranjem, već i brigom vlasti za boljom organizacijom. Obrazovanje više nije „in“, ne ulazi čak niti u diskurs političara, a kamoli da bi ga financirali. Nije ga se spominjalo niti u nedavnoj izbornoj utakmici. Ako znanost i ne donosi glasove ona otvara takvu nadu koja može biti oslonac za izgradnju optimizma među građanima. Politika bi to građanima morala iskomunicirati.

Bio je to pogled na žuljeve društva iz rakursa našeg Sindikata. Zahvaljujem na pozornosti i ispričavam se što i trenutke slavlja koristimo za polemiku. Ali to je narav sindikata. Borba koja ne prestaje.

U Zagrebu, 17. siječnja 2015. godine

Vilim Ribić, predsjednik Velikog vijeća